

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2022-23

SANACOR11T-SANSKRIT (CC11)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च देयम्

क-विभागः

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयं समाधेयम्। 10×2 = 20
  - (क) अग्निदेवस्य निर्वचनमुल्लिख्य वैशद्येन तत्स्वरूपमालोच्यताम्। 3+7
  - (ख) हिरण्यगर्भसूक्तस्य कः ऋषिः ? तत्र वर्णितं दार्शनिकतत्त्वं ग्रन्थोद्धृतिपूर्वकं प्रतिपाद्यताम्। 1+9
  - (ग) अथर्ववेदस्य कस्मिन् काण्डे भूमिसूक्तं दृश्यते ? तत्सूक्तस्य काव्यसौन्दर्यं परिवेशचिन्तनं च ऋषिमानसे यथा परिस्फुटं तथा विव्रियताम्। 1+9
  - (घ) शिवसंकल्पसूक्तस्य नामकरणे किं बीजम् ? तत्र वर्णितं मनसः स्वरूपं विशदतया पर्यालोच्यताम्। 2+8

2. अधःप्रदत्तेषु मन्त्रेषु ऋषिच्छन्दोदेवताविनियोगनिर्देशपुरःसरं यथेच्छं मन्त्रद्वयं व्याख्येयम्। 5×2 = 10
  - (क) अक्षैर्मा दीव्यः कृषिमित् कृषस्व
वित्ते रमस्व बहु मन्यमानः।
तत्र गावः कितवु तत्र जाया
तन्मे वि चष्टे सवितायमर्यः॥
  - (ख) हिरण्यगर्भः समवर्तताग्रे
भूतस्य जातः पतिरेक आसीत्।
स दाधार पृथिवीं द्यामुतेमां
कस्मै देवाय हविषा विधेम॥
  - (ग) स नः पितेव सुनवेऽग्ने
सूपायनो भव
सचस्वा नः स्वरतये॥

5×1 = 5

(घ) यत्प्रज्ञानमुत चेतो धृतिश्च यज्ज्योतिरन्तरमृतं प्रजासु।
यस्मान्न ऋते किञ्चन कर्म क्रियते तन्मे मनः शिवसंकल्पमस्तु॥

3. अधो लिखितेषु मन्त्रेषु यथेच्छमेकस्य मन्त्रस्य पदपाठो विधेयः।

(क) राजन्तमध्वराणां
गोपामृतस्य दीदिविम्।
वर्धमानं स्वे दमे॥

(ख) सत्यं बृहद्दुतमुग्रं दीक्षा तपो ब्रह्म यज्ञः पृथिवीं धारयन्ति।
सा नो भूतस्य पत्न्युरुं लोकं पृथिवी नः कृणोतु॥

अथवा

अधो लिखितेषु विनियोगवाक्येषु यथेच्छमेकं व्याख्येयम्।

5×1 = 5

(ग) अग्नीषोमप्रणयने उपत्वाग्न इत्यादिकोऽनुवचनीयस्तृचः।

(घ) गतः सूक्तविनियोगः।

ख-विभागः

4. अधः प्रदत्तेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टिप्पणी लिख्यताम्।

5×1 = 5

- (क) वैदिकलेटलकारः।
(ख) वैदिकतुमर्थकप्रत्ययः।
(ग) अवग्रहः।

5. अधो लिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्चप्रश्नाः समाधेयाः।

2×5 = 10

- (क) गवामित्यस्य वैदिकरूपं किम् ? केन सूत्रेण तत् साध्यते ?
(ख) 'परमे व्योमन्' इत्यत्र 'व्योमन्' इति पदं कथं जायते ?
(ग) 'मादयध्यै' 'पिवध्यै' इति वैदिकपदद्वयस्य लौकिकरूपं लिख्यताम्।
(घ) 'दृशे विख्ये च' इति सूत्रस्य कोऽर्थः ?
(ङ) स्वरितस्वरस्य किं लक्षणम् ?
(च) पदपाठः केन विरचितः ? विकृतिपाठः कतिविधः ?
(छ) वैदिकस्वरः कतिविधः ? के च ते ?

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2022-23

SANACOR12T-SANSKRIT (CC12)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागर्या च लेख्यम्

SECTION-A

1. अधोलिखितानां यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः।

2×5 = 10

- (क) सूत्रलक्षणप्रतिपादिकां कारिकां लिखत।
(ख) सोदाहरणमुपसर्गसंज्ञाविधायकं सूत्रं निर्दिशत।
(ग) उपधासंज्ञाविधायकं सूत्रं सोदाहरणं लिखत।
(घ) सोदाहरणं गतिसंज्ञाविधायकं सूत्रं लिखत।
(ङ) टिसंज्ञाविधायकं सूत्रमुल्लिख्य तदर्थं संक्षेपतः लिखत।
(च) प्रत्याहारः कः ? ससूत्रं निरूप्यताम्।
(छ) सम्प्रसारणसंज्ञाविधायकं सूत्रमुल्लिख्य तदर्थं संक्षेपतः विवृणुत।
(ज) माहेश्वरसूत्राणि कति सन्ति ? तत्र अच् प्रत्याहारे के वर्णाः गृहीताः ?

रा
रघु

SECTION-B

2. अधोलिखितानां यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्।

10×1 = 10

- (क) इन्दो-इउरोपीयभाषायाः कति शाखा विद्यन्ते ? अस्य विभाजनस्य तात्पर्यं व्याख्यायताम्।
(ख) भाषाणां विभागविषये प्रबन्धो विरच्यताम्।
(ग) वैदिक-लौकिकसंस्कृतयोः पार्थक्यमालोच्यताम्।

3. अधोलिखितानां यथेच्छं विषयद्वयमधिकृत्य टीका लेख्या।

- (क) सतम्।
(ख) वेरनार-सूत्रम्।
(ग) समाक्षरलोपः।
(घ) अपश्रुतिः।

SECTION-C

4. अधोलिखितानां यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्।

10×1 = 10

- (क) समासश्चतुर्विध इति प्रायोवादः— अस्य तात्पर्यं लेख्यम्।
(ख) अव्ययीभावसमासस्य वैशिष्ट्यं विशदयताम्।
(ग) उपसर्जनं कतिविधं स्वीक्रियते ? तेषां प्रयोगः ससूत्रं सोदाहरणं दर्शयितव्यः।

5. अधोलिखितेषु यथेच्छं सूत्रद्वयस्य व्याख्या कार्या।

5×2 = 10

- (क) सह सुपा।
(ख) नदीभिश्च।
(ग) कर्तृकरणे कृता बहुलम्।
(घ) तत्र तेनेदमिति सरूपे।
(ङ) देवताद्वन्द्वे च।

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2022-23

SANADSE01T-SANSKRIT (DSE1/2)

VEDA & VYAKARANA

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

The figures in the margin indicate full marks.

Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.

सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च देयम्।

क-विभागः

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। 2×5 = 10
- (क) यजुर्वेदस्य कति विभागाः सन्ति ? रुद्रस्तुतिः कस्मिन् वेदे कस्मिन् अध्याये च वर्तते ?
- (ख) रुद्रशब्दस्य किं निर्वचनम् ? कश्च रुद्रशब्दस्य अर्थः ?
- (ग) 'अपापकाशिनी' इति पदस्य कोऽर्थः ? पदमिदं कमुद्दिश्य प्रयुक्तम् ?
- (घ) 'प्रथमो दैव्यो भिषक्'— इत्यस्य वाक्यस्य कोऽर्थः ? अत्र कस्य उल्लेखः क्रियते ?
- (ङ) रुद्रदेवः 'ताम्रः' 'अरुणश्चे'ति कथमुच्यते ?
- (च) 'नमोऽस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे'— इत्यत्र 'नीलग्रीवाय' 'सहस्राक्षाय' चेति पदयोः कः अर्थः ?
- (छ) 'यातुधान्योऽधराचीः परासुव'— अस्मिन् मन्त्रे रुद्रं निकषा का प्रार्थना क्रियते ?

ख-विभागः

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्। 10×1 = 10
- (क) मनुमत्स्यकथा कुत्र वर्तते ? अस्याः कथायाः वर्णनं कृत्वा वैदिकसाहित्येषु तस्याः गुरुत्वं प्रतिपादयत। 2+8
- (ख) 'मत्स्य एव मत्स्यं गिलति'— केन कमुद्दिश्य किमर्थं च उक्तम् ? प्लावनकथामाधारीकृत्य वाक्यस्यास्य तात्पर्यं विवृणुत। 1+1+2+6

ग-विभागः

3. अधः प्रदत्तेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टीकां लिखत। 5×1 = 5
- (क) मुरजित्पादनखदीधितिदीपिकाः।
- (ख) कविसूक्तिरसायनानि।
- (ग) मुक्तिमार्गप्रदर्शिकाः।

अथवा

- अधः प्रदत्तेषु श्लोकेषु यथेच्छमेकः श्लोको व्याख्येयः। 5×1 = 5
- (क) अग्निं पृणाति पृणति द्विजदेवताश्च
प्रीणाति बान्धवजनानतिथीन् पृणोति।
यः प्रीयते प्रणयिषु प्रयते च भृत्यान्
यं प्राययन्ति कविसूक्तिरसायनानि॥

- (ख) यो व्रीणाति जयश्रियं रणमुखे धर्मं वृणीतेऽध्वरे
तेजोभिर्जगदावृणोति वरति ज्ञातीन् यथाहर्धने।
सत्कीर्तिञ्च वृणाति यो वरयति क्षेमं यशो व्रीयते
युद्धे वारयति द्विषो निवरते नित्यं प्रियोपद्रवम्॥
- (ग) यस्य पृथ्वी प्रसूतेऽर्थं धर्ममर्थः प्रसूयते।

घ-विभागः

4. अधो दत्तेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टिप्पणीं लिखत। 5×1 = 5
- (क) मातृदेवो भव।
(ख) महः।
(ग) ओमिति ब्रह्म।

अथवा

- अधोलिखितेषु उपनिषद्वाक्येषु यथेच्छमेकं व्याख्येयम्। 5×1 = 5
- (क) त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि।
(ख) अमृतस्य देव धारणो भूयासम्। शरीरं मे विचर्षणम्। जिह्वा मे मधुमत्तमा। कर्णाभ्यां भूरि विश्रुवम्।
(ग) सत्यं वद। धर्मं चर। स्वाध्यायान्ना प्रमदः।

ङ-विभागः

5. यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्योत्तरं विधेयम्। 10×1 = 10
- (क) किं नाम नाभानेदिष्टम् ? नाभानेदिष्टोपाख्यानं कस्य ब्राह्मणस्य कस्मिन् अध्याये समुपलभ्यते ? उपाख्यानेऽस्मिन् उपलभ्यमानस्य प्राचीनभारतीयसमाजजीवनस्य आलेख्यम् विरच्यताम्। 1+1+1+7
- (ख) "यद् एतत्सहस्रं सत्रपरिवेषणं तन्मे स्वर्यन्तो दत्तेति"— अत्र वक्ता कः ? कमुद्दिश्य वक्ता एवमुक्तवान् ? उपाख्यानस्य प्रतिपाद्यं तात्पर्यं च समुल्लिख्य समासेन एकः प्रबन्धो विरच्यताम्। 1+1+8

च-विभागः

6. अधः प्रदत्तेषु पदेषु यथेच्छं द्वयोः पदयोः रूपसाधनं कुरुत। 5×2 = 10
- कोकिला, गन्त्री, विदुषी, त्रिफली, नारी।

अथवा

- यथेच्छं सूत्रद्वयं व्याख्येयम्। 5×2 = 10
- (क) अजाद्यतष्टाप्।
(ख) उगितश्च।
(ग) द्विगोः।
(घ) वोतो गुणवचनात्।

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2022-23

SANADSE02T-SANSKRIT (DSE1/2)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

1. अधोलिखितेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च समाधेयाः। 2×5 = 10
  - (क) सप्तपदार्थीति ग्रन्थः केन विरचितः ? ग्रन्थस्य मङ्गलाचरणे कस्य स्तुतिरस्ति ?
  - (ख) संयोगसमवाययो भेदद्वयं निर्दिशत।
  - (ग) अभावः कतिविधः ? नामानि उल्लिखत।
  - (घ) प्रत्यक्षं कतिविधं स्वीकृतम् ? कानि च तानि ?
  - (ङ) द्रव्यस्य लक्षणं किम् ?
  - (च) को नाम शब्दः ?
  - (छ) का नाम बुद्धिः ?

2. अधोलिखितेषु विषयचतुष्टयमाश्रित्य संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च टीकाः लेखनीयाः। 5×4 = 20
  - (क) सामान्यम्, (ख) तेजः, (ग) परार्थानुमानम्, (घ) मनः, (ङ) कारणम्, (च) समवायः।

3. यथेच्छं द्वयोः प्रश्नयोः संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च उत्तरं प्रदेयम्। 10×2 = 20
  - (क) बृहदारण्यकोपनिषदः नामकरणे किं तात्पर्यमस्ति ? कस्मिन् वेदे अस्याः अन्तर्भावः ?
  - (ख) 'आत्मनि खल्वरे दृष्टे श्रुते मते विज्ञाते इदं सर्वं विदितम्'— याज्ञवल्क्येन कथमिदं मीमांसितम् ?
  - (ग) बृहदारण्यकोपनिषदः पाठ्यांशमवलम्ब्य मैत्रेयीं प्रति याज्ञवल्क्यस्य उपदेशः समासतो निरूप्यताम्।

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2021-22

SANACOR11T-SANSKRIT (CC11)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च देयम्

क-विभागः

1. अधो लिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयं समाधेयम्। 10×2 = 20
  - (क) उषासूक्तस्य ऋषिः कः ? सूक्तमिदम् ऋग्वेदस्य कस्मिन् मण्डले संकलितम् ? सूक्तस्यास्य प्रतिपाद्यम् उषादेवतायाः स्वरूपं यथाधीतं वैशद्येन विव्रियताम्। 1+1+8
  - (ख) भवतां पाठ्यपुस्तकान्तर्गतम् अक्षसूक्तमवलम्ब्य कितवस्य विलापं समासेन विवृणुत। तत्र उपलभ्यमानस्य समाजजीवनस्य चित्रम् उपस्थाप्यताम्। 6+4
  - (ग) सांमनस्यसूक्तं कस्मिन् वेदे परिलक्ष्यते ? सूक्तस्यास्य ऋषिच्छन्दोदैवतानि समुल्लिख्य प्रधानमाहात्म्यं समासेन लिखत। 1+3+6
  - (घ) कः आसीत् शुनःशेषः ? तत्सम्बन्धिनीम् आख्यायिकां संक्षेपेण वर्णयित्वा अस्याख्यानस्य तात्पर्यं विशदीक्रियताम्। 1+9
2. अधः प्रदत्तेषु मन्त्रेषु ऋषिच्छन्दोदैवतविनियोगनिर्देशपुरःसरं यथेच्छं मन्त्रद्वयं व्याख्येयम्। 5×2 = 10
  - (क) अग्ने॑ यं॒ य॒ज्ञम॑ध्व॒रं
वि॒श्वतः॑ परि॒भूर॑सि।
स इ॒ह्वेषु॑ गच्छति॑ ॥
  - (ख) यः प्रा॑णतो॒ निमि॑षतो॒ महि-
त्वैक॑ इ॒द्राजा॑ जग॒तो ब॒भूव॑।
य इ॒शे अ॒स्य द्वि॒पद॑श्चतु॒ष्पदः॑
कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ विधेम॑ ॥

(ग) सुषार॑थिर॒श्र्वा॒निव॑ य॒न्म॑नु॒ष्या॒न्ने॒नी॒यते॑ऽभी॒शु॒भिर्वा॒जिन॑ इव ।
हृ॒त्प्र॑ति॒ष्ठं॒ यद॑जि॒रं॒ जवि॑ष्ठं॒ तन्मे॑ मनः॒ शिव॑सङ्कल्पमस्तु ॥

(घ) यस्यां॑ वेदिं॑ परिगृह्णन्ति॒ भूम्यां॑ यस्यां॑ यज्ञं॒ तन्वते॑ विश्वकर्माणः ।
यस्यां॑ भी॒यन्ते॑ स्वरवः॒ पृथिव्या॑मूर्ध्वाः॒ शुक्रा॑ आहु॒त्याः॒ पुरस्तात्॑ ।
सा नो॒ भूमि॑र्वर्धयद् वर्धमाना ॥

3. अधो लिखितेषु मन्त्रेषु यथेच्छम् एकस्य मन्त्रस्य पदपाठः विधेयः ।

5×1 = 5

(क) उप॑ त्वाग्ने॒ दि॒वेदि॑वे
दोषा॑वस्तर्धिया॒ वयम्॑ ।
नमो॑ भर॒न्त॒ एम॑सि ॥

(ख) यस्ये॒मे हि॒मव॑न्तो॒ महि॒त्वा
यस्य॑ समु॒द्रं॒ रस॑या॒ सहा॑हुः ।
यस्ये॒माः प्र॒दिशो॑ यस्य॒ बाहू॑
कस्मै॑ दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ विधेम ॥

अथवा

अधो लिखितेषु विनियोगवाक्येषु यथेच्छमेकं व्याख्येयम् ।

5×1 = 5

(ग) अभिप्लवषडहस्य मध्यवर्तिषूक्थ्येषु तृतीय सवने मैत्रावरुणस्य 'अग्ने यं यज्ञम्' इत्यादिको वैकल्पिकोऽनुरूपस्तृचः ।

(घ) प्राजापत्यस्य पशोर्वपापुरोडाशहविषां क्रमेणादितस्तिस्त्रोऽनुवाक्यास्ततस्तिस्त्रो याज्याः ।

ख-विभागः

4. अधः प्रदत्तेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टिप्पणीं लिखत ।

5×1 = 5

(क) वैदिकस्वरः ।

(ख) वैदिकतत्त्वार्थकप्रत्ययः ।

(ग) वैदिकशब्दरूपम् ।

5. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः।

- (क) वैदिकवाङ्मये रात्रिशब्दस्य प्रयोगः कथं भवति ? एकमुदाहरणं दीयताम्।
- (ख) "विप्रासो मतिभिर्जरन्ते" इत्यत्र विप्रासः इति पदं कथं जायते ? केन च सूत्रेण ?
- (ग) 'देवेभिः' 'सचस्वा' चेति द्वयोः वैदिकपदयोः लौकिकं रूपं लिखत।
- (घ) वैदिकवाङ्मये प्रयुक्तस्य तुमुन् प्रत्ययस्य उदाहरणद्वयं लिखत।
- (ङ) वैदिकवाङ्मये लेट्लकारस्य प्रयोगः कदा भवति ? एकमुदाहरणं दीयताम्।
- (च) "हित्वाय अवद्यं पुनरस्तमेहि" इत्यत्र हित्वाय इति रूपं कथं जायते ?
- (छ) 'श्रियाम्' इति वैदिकपदस्य, 'महिना' इति वैदिकपदस्य च लौकिकं रूपं लिखत।

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2021-22

SANACOR12T-SANSKRIT (CC12)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागर्या च लेख्यम्

SECTION-A

1. अधोलिखितानां यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। 2×5 = 10
- (क) भाष्यलक्षणप्रतिपादिकां कारिकां लिखत।
- (ख) सूत्रमुखेन येषां वर्णानां वृद्धिसंज्ञा भवति तान् लिखत।
- (ग) नदीसंज्ञाविधायकं सूत्रमुल्लिख्य तस्य सामान्यम् अर्थं लिखत।
- (घ) वार्तिकलक्षणमुल्लिख्य वार्तिककारस्य नाम निर्दिशत।
- (ङ) कर्मप्रवचनीयशब्दस्य अर्थं सोदाहरणं विवृणुत।
- (च) गुणसंज्ञाविधायकं सूत्रमुल्लिख्य येषां वर्णानां गुणसंज्ञा भवति तान् निर्दिशत।
- (छ) घिसंज्ञाविधायकं सूत्रमुल्लिख्य तदर्थं संक्षेपतः लिखत।
- (ज) घुसंज्ञाविधायकं सूत्रमुल्लिख्य तदर्थं संक्षेपतः लिखत।

SECTION-B

2. अधोलिखितानां यथेच्छमेकतरस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्। 10×1 = 10
- (क) ग्रीक-भाषामधिकृत्य निबन्धः कश्चन लिख्यताम्। इन्दो-इउरोपीय-भाषागोष्ठीषु ग्रीक-भाषायाः 7+3
गुरुत्वं विचार्यताम्।
- (ख) किं नाम ध्वनिपरिवर्तनसूत्रमुच्यते ? ग्रासमानसूत्रस्वरूपमुल्लिख्य संस्कृतभाषायां तस्य 3+3+4
उपयोगिता विस्तरेण लेख्या।
- (ग) अपश्रुतिस्वरूपं सोदाहरणं व्याख्यायताम्। 10

3. अधोलिखितानां यथेच्छं विषयद्वयमधिकृत्य टीका लेख्या।

(क) हिट्टाइट्-भाषा।

(ख) ग्रीमसूत्रम्।

(ग) स्वरभक्तिः।

(घ) समीभवनम्।

SECTION-C

4. अधोलिखितेषु यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्।

10×1 = 10

(क) समासे सामर्थ्यतत्त्वमालोच्यताम्।

(ख) बहुव्रीहिसमासस्य लक्षणं भेदाश्च ससूत्रं सोदाहरणं च व्याख्यायन्ताम्।

(ग) समासान्तप्रत्ययविषये संक्षेपेण निबन्धः विरच्यताम्।

5. अधोलिखितेषु यथेच्छं सूत्रद्वयस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।

5×2 = 10

(क) संख्या वंशयेन।

(ख) तृतीया तत्कृतार्थेन गुणवचनेन।

(ग) कर्तृकर्मणोः कृति।

(घ) विशेषणं विशेष्येण बहुलम्।

(ङ) अजाद्यदन्तम्।

N.B. : Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY

B.A. Honours 5th Semester Examination, 2021-22

SANADSE01T-SANSKRIT (DSE1/2)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च देयम्।

क-विभागः

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। 2×5 = 10
- (क) रुद्रस्य तनुः कीदृशी आसीत् ?
- (ख) रुद्रशब्दस्य उत्पत्तिः कस्माद्धातोः भवति ? कश्च रुद्रशब्दस्यार्थः ?
- (ग) शुक्लयजुर्वेदस्य सुप्रसिद्धौ द्वौ भाष्यकारौ कौ ?
- (घ) शुक्लयजुर्वेदस्य कस्मिन् अध्याये रुद्रस्तुतिः प्राप्यते ? अत्र कति मन्त्राः सन्ति ?
- (ङ) 'गिरित्र' इति पदस्य कोऽर्थः ?
- (च) रुद्रसूक्ते ऋषिः कं कं च प्रणमति ?
- (छ) 'अधिवक्ता' इति कस्य विशेषणम् ? कथं च तत्प्रयुज्यते ?

ख-विभागः

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्। 10×1 = 10
- (क) कस्मिन् ब्राह्मणे मनुमत्स्यकथा लभ्यते ? अत्र प्लावनवर्णनं यथा प्राप्यते तथा समासेन लिखत। 1+1+8
- (ख) 'बिभृहि मा पारयिष्यामि त्वेति'— केन उक्तम् ? केन प्रकारेण हि तस्य पोषणं भवति ? येनेदम् उक्तम् सः कं कस्मात् वा पारयिष्यति ? अन्तिमे वक्ता किं करोति ? 1+2+2+5

ग-विभागः

3. अधः प्रदत्तेषु यथेच्छं विषयमेकमाश्रित्य टीकां लिखत। 5×1 = 5
- (क) हव्यकव्यम्
- (ख) श्रीर्विषयसुखरसास्वादानाय
- (ग) मुरजित्पादनखदीधितिदीपिका।

अथवा

अधः प्रदत्तेषु श्लोकेषु यथेच्छमेकः श्लोको व्याख्येयः।

(क) शास्त्यरीन् धर्मशास्ते कीर्तिमाशंसते पराम्।

यः शंसते सतां वृत्तिं विशसत्युत्पथस्थितान् ॥

(ख) वेत्ति सर्वाणि शास्त्राणि गर्वो यस्य न विद्यते।

विन्ते धर्मं सदा सद्भिस्तेषां पूजाञ्च विन्दति ॥

(ग) लोकेषु शास्त्रेषु च ये प्रसिद्धाः
काव्येषु ये सत्कविभिः प्रयुक्ताः।
उच्चित्य तां श्रित्तविनोदनाय
शब्दानहं धातुभिरुद्धरामि ॥

घ-विभागः

4. अधोदत्तेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टिप्पणी लेख्या।

5×1 = 5

(क) स्वरः, (ख) महासंहिता, (ग) पाङ्क्तम्।

अथवा

अधोलिखितेषु उपनिषद्वाक्येषु यथेच्छमेकं व्याख्येयम्।

5×1 = 5

(क) माहाचमस्यः प्रवेदयते।

(ख) ओमिति ब्रह्म। ओमितीदं सर्वम्।

(ग) सह नौ यशः। सह नौ ब्रह्मवर्चसम्।

ङ-विभागः

5. यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्योत्तरं विधेयम्।

10×1 = 10

(क) किं नाम ब्राह्मणम् ? ऋग्वेदस्य कतिविधः ब्राह्मणग्रन्थः ? नाभानेदिष्टाख्यानां कस्मिन् ब्राह्मणग्रन्थे लभ्यते ? अस्मिन् आख्याने लब्धां कथां समासेन प्रतिपादयत।

2+1+1+6

(ख) 'किं कामी वदसि' ?— इत्यत्र कः प्रश्नकर्ता ? स कं पृच्छति ? किमासीत् तस्य उत्तरम् ? अन्तिमे तस्य कीदृशी प्राप्तिः भवति ?

1+1+2+6

च-विभागः

6. अधः प्रदत्तेषु पदेषु यथेच्छं द्वयोः पदयोः रूपसाधनं कुरुत।

5×2 = 10

अजा, सूर्या, कुमारी, साधिका, नर्तकी, कर्त्री।

अथवा

यथेच्छं सूत्रद्वयं व्याख्येयम्।

- (क) ऋन्नेभ्यो ङीप्
- (ख) पादोऽन्यतरस्याम्
- (ग) वयसि प्रथमे
- (घ) अजाद्यतष्टाप्

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2021-22

SANADSE02T-SANSKRIT (DSE1/2)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

1. अधोलिखितेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च समाधेयाः। 2×5 = 10
  - (क) शिवादित्यः क आसीत् ? मितभाषिणी वा का ?
  - (ख) पदार्थानां लक्षणं किम् ?
  - (ग) कर्मणः कति भेदाः ? कानि च तानि ?
  - (घ) विशेषः कतिविधः ?
  - (ङ) गन्धस्य भेदानां नामोल्लेखः करणीयः ?
  - (च) किं नाम शरीरमिति ?
  - (छ) आत्मा कतिविधः ? के च ते ?

2. अधोलिखितेषु विषयचतुष्टयमाश्रित्य संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च टीकाः लेखनीयाः। 5×4 = 20
  - (क) पृथिवी, (ख) समवायः, (ग) कालः, (घ) व्याप्तिः, (ङ) आत्मा, (च) संस्कारः।

3. यथेच्छं द्वयोः प्रश्नयोः संस्कृतेन देवनागरीलिप्या च उत्तरं लेख्यम्। 10×2 = 20
  - (क) 'येनाहं नामृता स्याम्, किमहं तेन कुर्याम्'— कया कमुद्दिश्य इदमुक्तम् ? उक्तेरस्याः तात्पर्यनिरूपणं कुरुत।
  - (ख) उपतिष-च्छब्दस्य व्युत्पत्तिं निरूप्य मुलतत्त्वानि संक्षेपेण प्रतिपादयत।
  - (ग) बृहदारण्यकोपनिषदः चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थब्राह्मणानुसारं जीवात्मनः उत्क्रमणं प्रतिपादयत।

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2021-22

SANADSE03T-SANSKRIT (DSE1/2)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

1. सरलसुरगिरा देवनागरीलिप्या च यथेच्छं द्वयस्य उत्तरं लेख्यम्। 10×2 = 20
  - (क) 'वाक्यं रसात्मकं काव्यमिति विश्वनाथकृतं काव्यलक्षणं प्रतिपदव्यावृत्तिपुरःसरम् आलोच्यताम्।
  - (ख) 'कीटानुविद्धरत्नादिसाधारण्येन काव्यता।
दुष्टेष्वपि मता यत्र रसाद्यनुगमः स्फुटः' ॥ इति प्रकरणमुल्लिख्य सविस्तारं व्याख्यायताम् अयं श्लोकः।
  - (ग) रसस्य स्वप्रकाशकत्वं व्याख्याय विशदतया तस्यालौकिकत्वं प्रतिष्ठाप्यताम्।
  - (घ) विश्वनाथमते लक्षणाभेदाः उदाहरणपुरःसरम् आलोच्यन्ताम्।
2. अधोलिखितेषु यथेच्छम् श्लोकचतुष्टयस्य सरलसुरगिरा व्याख्या कार्या। 5×4 = 20
  - (क) विलोकेनैव तवामुना मुने कृतःकृतार्थोऽस्मि निर्बहितांहसा।
तथापि शुश्रूषुरहं गरीयसी-र्गिरोऽथवा श्रेयसि केन तृप्यते ॥
  - (ख) चयस्त्विषामित्यवधारितं पुरा ततः शरीरीति विभाविताकृतिम्।
विभुर्विभक्तावयवं पुमानिति क्रमादमुं नारद इत्यबोधि सः ॥
  - (ग) स तप्तकार्तस्वरभास्वराम्बरः कठोरताराधिपलाञ्छनच्छविः।
विदिद्युते बाडवजातवेदसः शिखाभिराश्लिष्ट इवाम्भसां निधिः ॥
  - (घ) विधाय तस्यापचितिं प्रसेदुषः प्रकाममप्रीयत यज्वनां प्रियः।
ग्रहीतुमार्यान्परिचर्यया मुहुर्महानुभावा हि नितान्तमर्थिनः ॥
  - (ङ) गतं तिरश्चीनमनूरुसारथेः प्रसिद्धमूर्ध्वज्वलनं हविर्भुजः।
पतत्यधो धाम विसारि सर्वतः किमेतदित्याकुलमीक्षितं जनैः ॥
  - (च) तमर्घ्यमर्घ्यादिकयाऽऽदिपुरुषः सपर्यया साधु स पर्यपूजत्।
गृहानुपैतुं प्रणयादभीप्सवो भवन्ति नापुण्यकृतां मनीषिणः ॥

अथवा

अधोलिखितेषु यथेच्छं विषयचतुष्टयम् अवलम्ब्य टीका लेख्या।

शिशुपालवधस्य उत्सः, शिशुपालः, माघः, नारदस्य वपुः, अच्युतः, अनुरुसारथिः।

5×4 = 20

3. अधोलिखितेषु यथेच्छम् पञ्चानाम् प्रश्नानाम् उत्तरं लेख्यम्।

2×5 = 10

- (क) युगजीवनमिति रूपकस्य रचयित्री का ? कश्च रूपकस्यास्य प्रकाशकालः ?
- (ख) अस्मिन् रूपके कस्य माहात्म्यं प्रतिभासितम् ? रूपके कस्य आस्तिकदर्शनस्य तत्त्वं प्रतिपादितम् ?
- (ग) रूपकस्यास्य अध्यायविभाजनं लेख्यम्।
- (घ) 'मुद्रा मृत्तिका, मृत्तिका मुद्रा' इत्युक्तिः कस्य ? प्रसङ्गश्च कः ?
- (ङ) मथुरानाथः कः ?
- (च) सारदादेव्याः पितरौ कौ आस्ताम् ?
- (छ) भवतारिण्याः मन्दिरं कुत्र विराजते ? अस्य मन्दिरस्य प्रतिष्ठा केन कृता ?

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2020, held in 2021

SANACOR11T-SANSKRIT (CC11)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरीलिप्या च देयम्

क-विभागः

1. अधो लिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं प्रश्नद्वयं समाधेयम्। 10×2 = 20
  - (क) अग्निसूक्तस्य ऋषिच्छन्दोदैवतानि समुल्लिख्य अग्निदेवतायाः स्वरूपं यथाधीतं लिखत। 1+1+1+7
  - (ख) हिरण्यगर्भसूक्तस्य क ऋषिः ? का च देवता ? सूक्तस्यास्य प्रतिपाद्यं तत्त्वं समासेन विवृणुत। 1+1+8
  - (ग) भूमिसूक्तं कस्मिन् वेदे वर्तते ? अस्य सूक्तस्य क ऋषिः ? सूक्तेऽस्मिन् प्रतिपादितं भूमिमाहात्म्यं समासेन लिखत। 1+1+8
  - (घ) शिवसङ्कल्पसूक्तस्य क ऋषिः ? का च देवता ? सूक्तेऽस्मिन् मनसः स्तुतिः यथा विहिता तथा उपस्थाप्यताम्। 1+1+8

2. अधः प्रदत्तेषु मन्त्रेषु ऋषिच्छन्दोदैवतविनियोगनिर्देशपुरःसरं यथेच्छं मन्त्रद्वयं व्याख्येयम्। 5×2 = 10
  - (क) अग्निं पूर्वभिर्ऋषिभि-
रीड्यो नूतनैरुत।
स देवाँ एह वक्षति॥
  - (ख) यस्येमे हिमवन्तो महित्वा
यस्य समुद्रं रसया सहाहुः।
यस्येमाः प्रदिशो यस्य बाहू
कस्मै देवाय हविषा विधेम॥

(ग) स॒त्यं बृ॒हदृ॒तमु॒ग्रं दी॒क्षा तपो॒ ब्रह्म॑ य॒ज्ञः पृ॒थि॒वीं धार॑यन्ति ।
सा नो॑ भू॒तस्य॑ भ॒व्यस्य॑ प॒त्न्युरुं॑ लोकं पृ॒थि॒वी नः॑ कृ॒णोतु॑ ॥

(घ) यज्जा॑ग्रतो दूरमु॒दैति॑ दै॒वं तदु॑ सु॒प्तस्य॑ तथै॒वैति॑ ।
दूरं॑गमं ज्योति॒षां ज्योति॑रेकं तन्मे॒ मनः॑ शि॒वसं॑कल्पमस्तु ॥

3. अधो लिखितेषु मन्त्रेषु यथेच्छम् एकस्य मन्त्रस्य पदपाठः विधेयः ।

5×1 = 5

(क) अ॒ग्निमी॑ले पुरो॒हितं॑

य॒ज्ञस्य॑ दे॒वमृ॒त्विज॑म् ।

हो॒तारं॑ रत्न॒धात॑मम् ॥

(ख) हि॒रण्य॑ग॒र्भः स॒मव॑र्तताग्रे

भू॒तस्य॑ जा॒तः पति॑रेकं आसीत् ।

स दा॑धार पृथि॒वीं द्या॒मु॒तेमां॑

क॒स्मै दे॒वाय॑ ह॒विषा॑ विधेम ॥

अथवा

अधो लिखितेषु विनियोगवाक्येषु यथेच्छमेकं व्याख्येयम् ।

5×1 = 5

(ग) 'अग्निमीले' इति सूक्तं प्रातरनुवाक आग्नेये क्रतौ विनियुक्तम् ।

(घ) अग्नीषोमप्रणयन 'उप त्वाग्ने' इत्यादिकोऽनुवचनीयस्तृचः ।

ख-विभागः

4. अधः प्रदत्तेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टिप्पणीं लिखत ।

5×1 = 5

(क) लेटलकारः ।

(ख) वैदिकतुमुन्प्रत्ययः ।

(ग) पदपाठः ।

5. अधो लिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः ।
- (क) वैदिकस्वरः कतिविधः ? के च ते ?
- (ख) पदपाठः केन विरचितः ? विकृतिपाठः कतिविधः ?
- (ग) पदपाठे इति-प्रयोगस्य सोदाहरणमेकं नियमं लिखत ।
- (घ) 'स जनास इन्द्रः'— इत्यत्र 'जनासः' इति पदं कथं जायते ? किं च सूत्रम् ?
- (ङ) 'विश्वा च्यवना कृतानि'- इत्यत्र 'विश्वा', 'च्यवना' चेति द्वयोः वैदिकपदयोः लौकिकं रूपं लिखत ।
- (च) वैदिकवाङ्मये प्रयुक्तस्य लेटलकारस्य उदाहरणद्वयं लिखत ।
- (छ) 'गमध्वै', 'दृष्ट्वाय' चेति द्वयोः वैदिकपदयोः लौकिकं रूपं लिखत ।

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2020, held in 2021

SANACOR12T-SANSKRIT (CC12)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानामुत्तरं संस्कृतभाषया देवनागर्या च लेख्यम्

SECTION-A

1. अधोलिखितेषु पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। 2×5 = 10
- (क) सूत्रस्य किं लक्षणम् ?
- (ख) टिसंज्ञाविधायकं सूत्रं किम् ? कस्तस्यार्थः ?
- (ग) कथं केन सूत्रेण उपधासंज्ञा भवति ?
- (घ) उपसर्गाः कति सन्ति ? के च ते ?
- (ङ) केषां गुणसंज्ञा भवति इति ससूत्रं लिख्यताम्।
- (च) किं नाम सम्प्रसारणम् ? ससूत्रं लिख्यताम्।
- (छ) प्रत्याहारः कः ? ससूत्रं लिख्यताम्।

SECTION-B

2. अधोलिखितेषु यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्। 10×1 = 10
- (क) लौकिक-वैदिकसंस्कृतयोः के भेदाः प्रमुखाः सन्ति इति विचार्यताम्।
- (ख) ध्वनिपरिवर्तनस्य के नियमाः सन्ति ? उल्लेखपूर्वकं पर्यालोच्यताम्।
- (ग) इन्दो-युरोपीय-भाषापरिवारस्य कति भेदाः स्वीक्रियन्ते ? तेषामुल्लेखपूर्वकं सविस्तरमालोच्यताम्।

SECTION-C

3. अधोलिखितेषु विषयेषु यथेच्छं द्वयं स्वीकृत्य टीका लेख्या। 5×2 = 10
- (क) भाषाविज्ञानम्
- (ख) सतम्
- (ग) आवेस्ता-वेदयोः ध्वनितात्त्विकं सादृश्यम्।
- (घ) नव्यभारतीया आर्यभाषा।

SECTION-D

4. अधोलिखितेषु यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्।
- (क) चार्थे द्वन्द्व इति सूत्रे च-कारस्य कति अर्थाः भवन्ति ? के च ते ? सोदाहरणं तेषां स्वरूपं पर्यालोच्य सर्वत्र समासो भवति न वा इति विचार्यताम्।
- (ख) समासविषये उपसर्जनं किमिति सविस्तरमालोच्यताम्।
- (ग) .....समासः षड्विधो बुधैः ॥ इत्यस्य सम्पूर्णं पादपूरणं कृत्वा सविस्तरं समासभेदा आलोच्यन्ताम्।

10x1=10

SECTION-E

4. अधोलिखितेषु सूत्रद्वयस्य सोदाहरणं व्याख्या कार्या।
- (क) कर्तृकरणे कृता बहुलम्
- (ख) अनेकमन्यपदार्थे
- (ग) समर्थः पदविधिः
- (घ) सहसुपा।

5x2 = 10

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2020, held in 2021

SANADSE01T-SANSKRIT (DSE1/2)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

सर्वेषां प्रश्नानाम् उत्तरं संस्कृतभाषया देवनागरलिप्या च देयम्।

क-विभागः

1. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः समाधेयाः। 2×5 = 10
- (क) रुद्रस्तुतिः कस्मिन् वेदे कस्मिन् अध्याये च वर्तते?
- (ख) रुद्रशब्दस्य किं निर्वचनम् ? कश्च रुद्रशब्दस्य अर्थः?
- (ग) 'गिरिशन्त' इति पदस्य कोऽर्थः ?
- (घ) 'यथा नः सर्वमिज्जगदयक्षमं सुमना असत्'— इत्यत्र किमर्थं कस्य स्तुतिः क्रियते ?
- (ङ) रुद्रदेवः 'ताम्रः' 'अरुणश्चेति' कथमुच्यते ?
- (च) 'नमोऽस्तु नीलग्रीवाय सहस्राक्षाय मीढुषे'— इत्यत्र 'नीलग्रीवाय' 'सहस्राक्षाय' चेति पदयोः कः अर्थः ?
- (छ) रुद्रः कथं 'कपर्दी' इत्युच्यते ? तस्य आयुधद्वयं किम् ?

ख-विभागः

2. अधोलिखितेषु प्रश्नेषु यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्य उत्तरं देयम्। 10×1 = 10
- (क) मनुमत्स्यकथा कुत्र वर्तते ? अस्याः कथायाः वर्णनं कृत्वा वैदिकसाहित्येषु तस्याः गुरुत्वं प्रतिपादयत। 2+8
- (ख) 'मत्स्य एव मत्स्यं गिलति'— केन कमुद्दिश्य किमर्थं च उक्तम् ? मनुमत्स्यकथामाधारीकृत्य प्लावनस्य वर्णनं कुरुत। 1+1+2+6

ग-विभागः

3. अध उद्धृतेषु यथेच्छं विषयमेकमाश्रित्य टीकां लिखत। 5×1 = 5
- (क) मोहान्धकारविध्वंसात्।
- (ख) कविसूक्तिरसायनानि।
- (ग) उत्पथस्थितान्।

अथवा

अधः प्रदत्तेषु श्लोकेषु यथेच्छमेकः श्लोको व्याख्येयः ।

(क) गोपायति क्षितिमिमां चतुरब्धिमीमां

पापाज्जुगुप्सत उदारमतिः सदैव ।

वित्तं न गोपयति यस्तु वलीयकेभ्यो-

धीरो न गुप्यति महत्यपि कार्यजाते ॥

(ख) यो व्रीणाति जयश्रियं रणमुखे धर्मं वृणीतेऽध्वरे

तेजोभिर्जगदावृणोति वरति ज्ञातीन् यथार्हैर्धनैः ।

सत्कीर्तिञ्च वृणाति यो वरयति क्षेमं यशो व्रीयते

युद्धे वारयति द्विषो निवरते नित्यं प्रियोपद्रवम् ॥

(ग) वृणते न परद्रव्यं गृह्णाति विदुषां गुणान् ।

गर्हते हृदयं स्त्रीणां द्विषां गृह्यते शिरः ॥

घ-विभागः

4. अधो दत्तेषु विषयेषु यथेच्छमेकमाश्रित्य टिप्पणीं लिखत ।

5×1 = 5

(क) भूर्भुवः सुवः ।

(ख) शीक्षा ।

(ग) ओम् ।

अथवा

अधोलिखितेषु उपनिषद्वाक्येषु यथेच्छमेकं व्याख्येयम् ।

5×1 = 5

(क) शीक्षां व्याख्यास्यामः । वर्णः स्वरः । मात्रा वलम् । साम सन्तानः । इत्युक्तः शीक्षाध्यायः ।

(ख) ब्रह्मणः कोशोऽसि मेधया पिहितः । श्रुतं मे गोपाय ।

(ग) सत्यं वद । धर्मं चर । स्वाध्यायान्मा प्रमदः ।

ङ-विभागः

5. यथेच्छमेकस्य प्रश्नस्योत्तरं विधेयम् ।

10×1 = 10

(क) क आसीत् नाभानेदिष्टः ? तत्सम्बन्धिनीम् आख्यायिकां समासेन वर्णयित्वा तत्कालीनसमाजचित्रम् उपस्थाप्यताम् ।

1+9

(ख) नाभानेदिष्टाख्यानं कस्मात् ग्रन्थात् संगृहीतम् । समासेन ग्रन्थस्यास्य विषयप्रतिपादनं कुरुत ।

1+9

च-विभागः

6. अधः प्रदत्तेषु पदेषु यथेच्छं द्वयोः पदयोः रूपसाधनं कुरुत ।
एडका, दात्री, विदुषी, गार्गी, इन्द्राणी ।

अथवा

यथेच्छं सूत्रद्वयं व्याख्येयम् ।

5x2 = 10

- (क) अजाद्यतष्टाप्
(ख) उगितश्च
(ग) टिड्ढाणञ्द्वयसज्दघ्नञ्मात्रत्तायपठक्ठक्क्वरपः ।
(घ) षिद्धौरादिभ्यश्च ।

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2020, held in 2021

SANADSE02T-SANSKRIT (DSE1/2)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

1. अधोलिखितेषु यथेच्छं पञ्च प्रश्नाः संस्कृतेन देवनागर्या च समाधेयाः। 2×5 = 10
- (क) सप्तपदार्थीति ग्रन्थस्य मङ्गलाचरणश्लोको लिख्यताम् ?
- (ख) सप्तपदार्थीति ग्रन्थस्य रचयिता कः ? अयं ग्रन्थः कां दर्शनपरम्पराम् अन्तर्याति ?
- (ग) कति पदार्थाः सप्तपदार्थीकारेण स्वीकृताः ? के च ते ?
- (घ) कति द्रव्याणि सप्तपदार्थीति ग्रन्थे स्वीकृतानि ? कानि च तारनि द्रव्याणि ?
- (ङ) सामान्यस्य कति भेदाः सप्तपदार्थनुसारं सन्ति ? तेषां भेदानां नामोल्लेखः करणीयः ?
- (च) सुखलक्षणं सप्तपदार्थनुसारं लेख्यम् ?
- (छ) किं नाम गमनमिति सप्तपदार्थीमनुसृत्य लिख्यताम् ?
2. अधोलिखितेषु विषयचतुष्टयमाश्रित्य संस्कृतेन देवनागर्या च टीकाः लेखनीयाः। 5×4 = 20
- (क) विशेषः।
- (ख) अभावः।
- (ग) बुद्धिः।
- (घ) अनुमितिः।
- (ङ) वायुः।
- (च) आकाशः।
3. यथेच्छं द्वयोः प्रश्नयोः संस्कृतेन देवनागर्या उत्तरं लेख्यम्। 10×2 = 20
- (क) बृहदारण्यकोपनिषदः चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थब्राह्मणानुसारमात्मनः स्वरूपं वर्णयताम्।

(ख) उपनिषदिति शब्दस्य व्युत्पत्तिः लेखनीया। बृहदारण्यकोपनिषत् कस्य वेदस्य कस्याः शाखाया अन्तर्गता ? अस्या उपनिषदः चतुर्थाध्यायस्य पञ्चमब्राह्मणानुसारं कर्मसन्न्यासस्य स्वरूपं प्रतिपाद्यताम्।

(ग) बृहदारण्यकोपनिषदः चतुर्थाध्यायस्य चतुर्थब्राह्मणानुसारमात्मनः उत्क्रान्तिः वर्णनीया।

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—

WEST BENGAL STATE UNIVERSITY
B.A. Honours 5th Semester Examination, 2020, held in 2021

SANADSE03T-SANSKRIT (DSE1/2)

Time Allotted: 2 Hours

Full Marks: 50

*The figures in the margin indicate full marks.
Candidates should answer in their own words and adhere to the word limit as practicable.*

1. सरलसुरगिरा देवनागरीलिप्या च यथेच्छं द्वयस्योत्तरं लेख्यम्। 10×2 = 20
- (क) शरदिन्दुसुन्दररुचिश्रेतसि सा मे गिरां देवी।
अपहृत्य तमः सन्ततमर्थानखिलान्प्रकाशयतु ॥— इति मङ्गलाचरणश्लोकः व्याख्येयः।
- (ख) साहित्यदर्पणे प्रतिपादितं काव्यप्रयोजनं सविशदमालोच्यताम्।
- (ग) रूढेः प्रयोजनाद्वाऽसौ लक्षणा शक्तिरर्पिता— इत्यस्य व्याख्यानं कार्यम्।
- (घ) रसस्वरूपं समासत आलोचनीयम्।
2. अधोलिखितेषु यथेच्छं श्लोकचतुष्टयस्य सरलसुरगिरा व्याख्या कार्या। 5×4 = 20
- (क) नवानधोऽधो बृहतः पयोधरान् समूढकपूर्परगापाण्डुरम्।
क्षणं क्षणोत्क्षिप्तगजेन्द्रकृत्तिना स्फुटोपमं भूतिसितेन शम्भुना ॥
- (ख) सितं सितिम्ना सुतरां मुनेर्वपुर्विसारिभिः सौधमिवाथ लम्भयन्।
द्विजावलिब्याजनिशाकरांशुभिः शुचिस्मितां वाचमवोचदच्युतः ॥
- (ग) दधानमम्भोरुहकेशरद्युतीर्जटाः शरच्चन्द्रमरीचिरोचिषम्।
विपाकपिङ्गास्तुहिनस्थलीरुहो धराधरेन्द्रं व्रततीततीरिव ॥
- (घ) हरत्यघं संप्रति हेतुरैष्यतः शुभस्य पूर्वाचरितैः कृतं शुभैः।
शरीरभाजां भवदीयदर्शनं व्यनक्ति कालत्रितयेऽपि योग्यताम् ॥
- (ङ) चयस्त्वषामित्यवधारितं पुरा ततः शरीरीति विभाविताकृतिम्।
विभुर्विभक्तावयवं पुमानिति क्रमादमुं नारद इत्यबोधि सः ॥
- (च) विलोकनेनैव तवामुना मुने कृतः कृतार्थोऽस्मि निर्बर्हितांहसा।
तथापि शुश्रूषुरहं गरीयसीर्गिरोऽथवा श्रेयसि केन तृप्यते ॥
- अथवा
- अधोलिखितेषु यथेच्छं विषयचतुष्टयमवलम्ब्य टीका लेखनीया। 5×4 = 20
- शिशुपालवधम्, माघः, नारदः, हरिः, कार्तस्वरः, कालत्रितयम्।

3. अधोलिखितेषु यथेच्छं पञ्चानां प्रश्नानाम् उत्तरं लेख्यम्।
- (क) कमुद्दिश्य 'युगजीवनम्' इति नाटकं रचितम् ?
- (ख) नाटकस्यास्य रचयित्री का ? तथा रचितमपरं रचनाद्वयं किम् ?
- (ग) श्रीरामकृष्णदेवस्य पत्न्याः परिचयो वर्णनीयः।
- (घ) कः खलु हृदयः ?
- (ङ) क आसीत् तोतापुरी ?
- (च) मथुरानाथस्य परिचयो वर्णयताम्।
- (छ) का आसीत् भैरवी ब्राह्मणी ?

N.B. : *Students have to complete submission of their Answer Scripts through E-mail / Whatsapp to their own respective colleges on the same day / date of examination within 1 hour after end of exam. University / College authorities will not be held responsible for wrong submission (at in proper address). Students are strongly advised not to submit multiple copies of the same answer script.*

—x—